

ผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้
ทางวิชาชีพ รายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3
สำหรับนักศึกษาครูชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

The Effects of Active Learning Management through Professional
Learning Community for Teaching Internship in a Specific Field 3 Subject for
the Third-Year Students: English Program, Rajabhat Rajanagarindra University

Received : July 4, 2023

Revised : September 4, 2023

Accepted : September 20, 2023

ประภาพร ชน-จีนะศักดิ์¹
Prapaporn Chanajeenasak

จิรัชญา โคศิลา²
Jiratchaya Kosila

สุชาดา จันทร์มณี*³
Suchada Chanmanee

นพมาศ หงษาชาติ⁴
Nopamat Hongsachart

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียน 2) หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพรายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3) ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ และ 4) ศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้คือ 1) แบบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพรายวิชา

*Corresponding author, e-mail: suchada_poo@hotmail.com

¹ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
Instructor in Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University. e-Mail: prapaporn.cha@rru.ac.th

² อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
Instructor in Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University. e-Mail: kaewnaka@gmail.com

³ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
Instructor in Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University. e-Mail: suchada_poo@hotmail.com

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
Assistant Professor Dr. in Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University. e-Mail: nopamat.hon@rru.ac.th

ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 92.39/94.17 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ตามเกณฑ์ 90/90 ที่ตั้งเป้าหมายไว้ 3) ผลการประเมินรูปแบบวิธีการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบได้แก่ ผู้วางแผน ผู้ร่วมวางแผน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้คำปรึกษาและควบคุมคุณภาพ สถานการณ์สำหรับฝึกปฏิบัติการสอน สภาพแวดล้อม และ 6 ขั้นตอน ได้แก่ วิเคราะห์ วางแผนจัดการเรียนรู้ ปฏิบัติและสังเกตการณ์ สะท้อนคิด ปรับปรุงใหม่ สอนใหม่ 4) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.80$, $S.D. = 0.63$)

คำสำคัญ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ วิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา นักศึกษาคู

Abstract

The purposes of this research were 1) to study learning achievement of the learners 2) to study the efficiency of active learning management of professional learning community for Teaching Internship in a Specific Field 3 subject 3) to evaluate the model of active learning management and 4) to study the satisfaction of the students towards the model of active learning management. The sampling group was 23 third-year students from the Faculty of Education majoring in English program in the academic year 2022. The research instruments were 1) the learning achievement test 2) the model of active learning management of professional learning community for Teaching Internship in a Specific Field 3 subject, and 3) satisfaction questionnaires. The results of the study showed that 1) learning achievement of the learners after learning was higher than before learning at the significance level of .05 (2) the efficiency of the model of active learning management was 92.39/94.17 which meet the criteria 90/90 (E_1/E_2), (3) the evaluation of the level of model of active learning management was at the highest level. The model consisted of 6 components; planners, co-planners, experts, advisors and quality control advisors, situation for teaching practicum, environment. The steps of the model were

analyzing, planning, doing and observing, reflecting, and revise teaching (4) the satisfaction of the students towards the model of active learning management was at the highest level (M= 4.80, S.D. = 0.63)

Keywords: Active Learning, Professional Learning Community, Teaching Internship in a Specific Field, The Student teacher

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง ได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จาก 5 ปี เป็น 4 ปี และได้มีการเพิ่มจุดเน้นให้จัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะให้กับนักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาสามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะให้กับนักเรียนในโรงเรียนได้ โดยกำหนดสมรรถนะส่วนกลาง 17 สมรรถนะ (สภาคณบดีคณะครุศาสตร์, 2562) โดยมีสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษบูรณาการศาสตร์ด้านเทคโนโลยีมี 8 สมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะที่ 3 ด้านออกแบบและบริหารจัดการชั้นเรียนครบวงจร สมรรถนะที่ 5 ด้านประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดการเรียนการสอนได้ดี สมรรถนะที่ 6 มีทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทย และภาษาอังกฤษในระดับดี สมรรถนะที่ 9 ด้านผลิต พัฒนา และประยุกต์ใช้สื่อการสอนได้ดี สมรรถนะที่ 10 มีทักษะการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ สมรรถนะที่ 13 มีทักษะในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สมรรถนะที่ 17 มีทักษะการสอนที่หลากหลาย มีการบูรณาการสอนด้านเทคโนโลยี ศาสตร์การสอน เนื้อหา และความรู้ (Technology, Pedagogy, Content and Knowledge : TPCK) และบูรณาการสอนภาษาอังกฤษในเนื้อหาวิชาเรียน (Content Language Integrated Learning : CLIL) และสมรรถนะที่ 20 เป็นเลิศตามศาสตร์ โดยทั้ง 8 สมรรถนะนี้นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ภาคการศึกษา 2565 ได้เน้นกับรายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3 ซึ่งเป็นวิชาที่ผู้เรียนจะสอนภาษาอังกฤษบูรณาการกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะสามารถต่อยอดให้กลายเป็นการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (Competency based Learning) ต่อไป

กระบวนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชามีการกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนปฏิบัติได้ (Performance Criteria) เพื่อเป็นมาตรฐานกำหนดว่าเมื่อผู้เรียนจบการศึกษาแล้วจะมีทักษะหรือความสามารถอะไรชัดเจน การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นด้านทักษะ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างมืออาชีพ โดยเฉพาะมีประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตประจำวันผนวกกับการจัดการเรียนรู้ในศาสตร์ด้านภาษาอังกฤษที่มีความเฉพาะในการสอน เช่น สำหรับการสอนแบบเดิมที่เน้นการสอนให้นักเรียนสามารถสื่อสารได้พอเข้าใจ พอปรับเป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ความสามารถในการสอนให้

ผู้เรียนสื่อสารได้จะต้องทำให้ผู้เรียนสื่อสารฟัง พูด อ่าน เขียน ได้อย่างคล่องแคล่วและเกิดทักษะในการปฏิบัติอย่างชำนาญ เนื่องจากต้องเน้นให้สื่อสารอย่างถูกต้องตามหลักการของเจ้าของภาษาและผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของเขาได้ ดังนั้นเมื่อมีการกำหนดมาตรฐานจะต้องอาศัยความรู้ ทักษะ ที่สูงขึ้นด้วย (สุวิทนา สงวนรัตน์ และคณะ, 2564)

ในการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้กับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ นอกจากวิชาเรียนในกลุ่มวิชาเอกแล้ว ได้มีการเน้นให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในรายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่นักศึกษาต้องเรียนผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในสถานศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 กระทั่งฝึกประสบการณ์ในชั้นปีที่ 4 ดังนั้นในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จะเริ่มต้นฝึกหัดจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจนกระทั่งเป็นการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะในที่สุด งานวิจัยนี้จัดกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบเต็มรูปแบบให้กับนักศึกษาในชั้นปีที่ 3 เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาที่จะต้องออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 1 ภาคการศึกษาในภาคการศึกษาต่อไป และจากการจัดการเรียนรู้อย่างนี้นี้ พบว่าปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นก่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ (1) นักศึกษาขาดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เนื่องจากสื่อการสอนและเทคโนโลยีในปัจจุบันมีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายส่งผลให้การเรียนรู้เป็นเพียงการนำข้อมูลที่มีสำเร็จรูปมานำเสนอให้นักเรียนเท่านั้น ทำให้นักเรียนขาดการฝึกปฏิบัติจากกิจกรรมการเรียนรู้ (2) นักศึกษาไม่มีทีมปรึกษาความรู้ ส่งผลให้ไม่มีผู้รู้ให้คำแนะนำทั้งส่วนของเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และ (3) นักศึกษาขาดทักษะการจัดการเรียนรู้อย่างชำนาญ ขาดเวทีแสดงออกในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ที่จะส่งผลให้เขาสามารถสอนได้อย่างมั่นใจในอนาคต

จากปัญหาที่กล่าวมาทีมผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาและอาจารย์ประจำสาขาวิชาได้ร่วมกันปรึกษาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและได้ร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้วิธีสอนแบบจุลภาค (Micro-Teaching Method) ซึ่งคำนึงถึงผู้เรียนและสภาพแวดล้อมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ผ่านการสอนแสดงให้กับผู้สอนได้พิจารณาร่วมกันในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Communities : PLC) ที่มีทั้งเพื่อนนักศึกษา อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ประจำสาขาวิชา ครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมกันให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาผ่านการใช้สื่อการสอนพื้นฐานเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้กับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

- 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3
- 2) หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3
- 3) ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3
- 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ที่ลงทะเบียนเรียนปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3 จำนวน 23 คน

2. เครื่องมือที่ใช้

2.1 แบบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ รายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3 เป็นแบบวัดตามลักษณะกิจกรรมเชิงรุกผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3 ผู้วิจัยร่วมกับผู้สอนออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามองค์ประกอบและขั้นตอน บนพื้นฐานการใช้เนื้อหาวิชาและสื่อการเรียนรู้ที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ เป็นมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ผู้วิจัยได้ออกแบบรูปแบบวิธีสอน แบบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ และแบบประเมินความพึงพอใจ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผล จำนวน 3 คน ทำการประเมินและให้ข้อเสนอแนะ ก่อนนำมาปรับปรุงและนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและกระบวนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประเมินความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบและขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้

3.2 ออกแบบและจัดทำเครื่องมือแบบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ รวมถึงแบบประเมินความพึงพอใจ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ดังกล่าว นำข้อเสนอแนะที่ได้มาพัฒนาปรับปรุง

3.3 นำเครื่องมือในข้อที่ 1-2 ไปทดลองใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาปฏิบัติการสอน ในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3 และนำผลการเรียนมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ และเทียบกับเกณฑ์ระดับในการแปลความหมาย

ผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ในสาขาวิชาเฉพาะ 3 ที่เรียนผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักศึกษาร้อยละ 100.00 สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกบนแนวทางของการแลกเปลี่ยนของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยได้รับคำชมเชยจากบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ให้คำปรึกษาและควบคุมคุณภาพก่อนจัดการเรียนรู้จริงในสถานการณ์จริง

2. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพรายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3 พบว่าได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 92.39/94.17 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1 / E_2 ตามเกณฑ์ 90/90 ที่ตั้งเป้าหมายไว้

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพรายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3 ซึ่งมีผลการประเมินรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีรายละเอียดแสดงต่อไปนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพรายวิชา ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3 มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1) **ผู้วางแผน (Planner)** หมายถึง ตัวของนักศึกษาผู้เรียนในรายวิชาดังกล่าว มีหน้าที่จัดทำสถานการณ์สำหรับฝึกปฏิบัติการสอนโดยออกแบบให้มีลักษณะตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยผ่านการร่วมพิจารณาของผู้ร่วมวางแผน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้คำปรึกษาและควบคุมคุณภาพ กระทั่งได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงได้

2) **ผู้ร่วมวางแผน (Co-Planner)** หมายถึง เพื่อนนักศึกษา รวมถึงรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาก่อน เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดขั้นต้นของการจัดทำรวมถึงให้ข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ที่มีความคล้ายกันหรือแตกต่างกัน โดยมีเป้าหมายให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3) **ผู้เชี่ยวชาญ (Expert)** หมายถึง อาจารย์ผู้สอนรายวิชาและอาจารย์ประจำสาขาที่ร่วมกันให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้นักศึกษาได้มาซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

4) **ผู้ให้คำปรึกษาและควบคุมคุณภาพ (Advisor and Quality Control Manager)** หมายถึง บุคลากรของสถานศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ได้แก่ ผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงที่รับผิดชอบดูแลนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนรู้และการทำแผนการจัดการเรียนรู้

5) **สถานการณ์สำหรับฝึกปฏิบัติการสอน (Practice Situations)** หมายถึง การจัดกิจกรรม/สถานการณ์การเรียนรู้ให้เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ได้ออกแบบไว้

6) **สภาพแวดล้อม (Environment)** หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และทางชีวภาพ ที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ใช้สำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้/ข้อเสนอแนะของผู้วางแผน ผู้ร่วมวางแผน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้คำปรึกษาและควบคุมคุณภาพ

กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกดำเนินการพัฒนานักศึกษาครูโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เรียกว่า Lesson study ดำเนินการสอนงานโดยมีกระบวนการตามแนวคิดของ พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และคณะ (2565) ดังนี้

1) **ขั้นวิเคราะห์ (Analyze)** วิเคราะห์รายวิชาที่จะจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ผู้เรียน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล เพื่อนำมาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้ได้ตามองค์ประกอบหลักของแผนการจัดการเรียนรู้ ในขั้นนี้จะได้บทเรียนเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนจากการทำงานแบบรวมพลัง

2) **ขั้นวางแผนจัดการเรียนรู้ (Plan)** เป็นขั้นที่ผู้วางแผน ผู้ร่วมวางแผน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ให้คำแนะนำ และคำปรึกษา ในการออกแบบการสอนและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการเรียนรู้

เชิงรุก เลือกรูปแบบ/ วิธีการ/ นวัตกรรมในการสอน วางแผนเรื่องการจัดการชั้นเรียน การเตรียมและ ออกแบบสื่อ ในขั้นนี้จะได้บทเรียนคือ แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3) **ขั้นปฏิบัติและสังเกตการณ์ (Do & See)** เป็นขั้นที่ผู้วางแผนนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ไปปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในแผนฯ โดยมีชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพร่วมสังเกตการณ์ ผู้วางแผนเขียนบันทึกหลังสอนเพื่อเก็บข้อมูลจากการปฏิบัติ ในขั้นนี้จะ ได้บทเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน

4) **ขั้นสะท้อนคิด (Reflect)** เป็นขั้นที่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพประชุมย่อยภายหลังการสอน และการสังเกตการณ์ชั้นเรียน เพื่อนำมาอภิปรายสะท้อนความคิดที่ได้จากการสอนและการสังเกต โดยผู้วางแผนสะท้อนความคิดเกี่ยวกับความสำเร็จ จุดเด่น จุดที่ต้องแก้ไขในการจัดการเรียนการสอน และทุกคนร่วมกันสะท้อนความคิดทั้งจุดเด่น จุดด้อย ปัญหา รวมทั้งแนะนำวิธีแก้ปัญหา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ในขั้นนี้จะได้บทเรียน คือ ประสพการณ์เพื่อนำมาปรับปรุง และพัฒนา

5) **ขั้นปรับปรุงใหม่ (Redesign)** ขั้นนี้แนะนำให้ปรับแก้แผนการสอน และกระบวนการจัดการเรียนการสอนเน้นการเรียนรู้เชิงรุก มีการใช้รูปแบบ/ วิธีการ/ นวัตกรรมในการสอน และสื่อการเรียนรู้

6) **ขั้นสอนใหม่ (Reteach)** ขั้นนี้เป็นการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับแก้ไขไปปฏิบัติการสอนใหม่

ภาพที่ 2 การทดลองการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Micro Teaching)

ภาพที่ 3 ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้กับนักเรียน

4. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.80$, $S.D. = 0.63$)

อภิปรายผล

1. ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3 พบว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักศึกษาคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในทุกองค์ประกอบและทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ในการออกแบบ นอกจากนี้มีการปรึกษากลุ่มผู้เชี่ยวชาญในวง PLC ทำให้ได้แนวทางจัดการเรียนรู้ที่เป็นไปตามบริบทของสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่ตรวจสอบโดยบุคลากรของสถานศึกษา และอาจารย์ประจำสาขาวิชา ขณะจัดกิจกรรมผ่านวิธีสอนแบบจุลภาค (Micro-Teaching Method) เน้นออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติลงมือทำจริง เกิดกระบวนการสื่อสาร ฟัง พูด อ่าน เขียน อย่างแท้จริงทำให้ผลการประเมินเป็นไปตามเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนปฏิบัติได้ (Performance Criteria) ตามที่รายวิชาได้กำหนดไว้ ซึ่งตรงกับที่ ทิศนา ขัมมณี (2554) กล่าวถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติว่าควรเริ่มตั้งแต่วิเคราะห์งานที่จะให้ผู้เรียนทำ แบ่งงานจากง่ายไปสู่ยาก ให้ลองฝึกปฏิบัติก่อนออกไปดำเนินการจริง และสอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงทักษะสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่อาศัยการสร้างความรู้ให้เกิดในตัวบุคคลไปพร้อม ๆ กับเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ดังงานวิจัยนี้ที่ใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักศึกษา

2. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 3 ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ $92.39/94.17$ โดยค่าประสิทธิภาพเป็นเช่นนี้ เพราะมีการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบบนพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ชุมชนทางวิชาชีพ มีการให้คำปรึกษาตลอดเวลาในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติการ

จนกระทั่งทดสอบวัดความก้าวหน้าทางการเรียนรู้และประเมินผลสรุปในภาพรวมซึ่งเป็นไปตามรูปแบบที่ได้อธิบายรายละเอียดอยู่ในองค์ประกอบและขั้นตอนในลำดับถัดไป

3. การศึกษารูปแบบซึ่งมีองค์ประกอบและขั้นตอนการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ (1) ผู้วางแผน ได้แก่ นักศึกษาที่ดำเนินการสร้างองค์ความรู้จากแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้รอบ ๆ ตัว ทั้งที่ผู้สอนให้การสนับสนุนและผู้เรียนค้นหาด้วยตนเอง (2) ผู้ร่วมวางแผน ได้แก่ เพื่อนนักศึกษา ที่ต้องร่วมออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกให้กับนักเรียน และจัดเตรียมทรัพยากรต่าง ๆ (3) ผู้เชี่ยวชาญในที่นี่หมายถึง อาจารย์ระดับมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์การสอนและบุคลากรของสถานศึกษาทั้งผู้บริหารและครูที่มีความเชี่ยวชาญในบริบทของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพการณ์จริง (4) ผู้ให้คำปรึกษา/ควบคุมคุณภาพ ได้แก่ บุคลากรของสถานศึกษา มีหน้าที่ควบคุมกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามมาตรฐานของสถานศึกษา (5) สถานการณ์ฝึกปฏิบัติการสอน เน้นวิธีสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละเนื้อหาวิชา โดยในการจัดการเรียนรู้เน้นกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) และ (6) สภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างมีความหมายของนักเรียน โดยทั้ง 6 องค์ประกอบจะนำมาใช้ในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สำคัญ ดังนี้ (1) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้และวิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อนำมาใช้ออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ตรงกับความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงวิเคราะห์ทรัพยากรที่นักศึกษาครุมีอยู่ (2) วางแผนจัดการเรียนรู้โดยออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้แผนการสอนเกิดความครบถ้วนและถูกต้องตามการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในเนื้อหาต่าง ๆ (3) ปฏิบัติและสังเกตการณ์รวมถึงพัฒนาผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) ให้คำปรึกษาและปรับปรุงตามคำแนะนำ (4) สะท้อนคิด ซึ่งขั้นนี้ได้ข้อมูลสำคัญ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกกับนักเรียนในสถานศึกษาเน้นการใช้สื่อการสอนพื้นฐาน ไม่เน้นการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากต้องการให้นักเรียนได้สัมผัสกับสื่อการสอนหรือสภาพแวดล้อมที่นำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างแท้จริง (5) ปรับปรุงใหม่ โดยร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ผ่านที่กระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) ร่วมกันพิจารณา และนำไปใช้ในขั้นที่ 6 (6) สอนใหม่ โดยทวนเนื้อหาเดิมหรือเพิ่มเติมเนื้อหาใหม่ ๆ ต่อไป โดยควบคุมให้อยู่ในกระบวนการ PLC

4. นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยตนเองอย่างแท้จริง ตั้งแต่ขั้นตอนการค้นคว้าหาข้อมูลจนกระทั่งปฏิบัติจริง นอกจากนี้ได้รับคำปรึกษาจากกิจกรรมกลุ่มชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) โดยอาจารย์ประจำรายวิชา อาจารย์ประจำสาขา ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา ร่วมให้แนวคิดที่สำคัญ ร่วมตรวจสอบ

ข้อเสนอแนะ**ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้**

ต้องพิจารณาแหล่งเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับเนื้อหารายวิชาที่บูรณาการเพื่อให้สัมพันธ์กับประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะได้รับ โดยแหล่งการเรียนรู้ต้องสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตจริงของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษารูปแบบการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในรายวิชาอื่นๆ

บรรณานุกรม

- ทศนา แคมมณี. (2554). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 14). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, เพียว ยินดีสุข, และราชน มีศรี. (2565). *สมรรถนะการนิเทศเชิงรุก ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สภาคณบดี คณะครุศาสตร์. (2562). *ตารางความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถโดยรวม สมรรถนะหลักและรายวิชาของแต่ละชั้นปี กลุ่มวิชาการศึกษา [เอกสารประกอบการประชุมร่วมสร้างหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.*
- สุวัฒนา สงวนรัตน์ และชวน ภาวังกุล. (2564). *หลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะในสถานศึกษา*. *วารสารลีรินธรปริทรรศน์*, 22(2), 351-364.